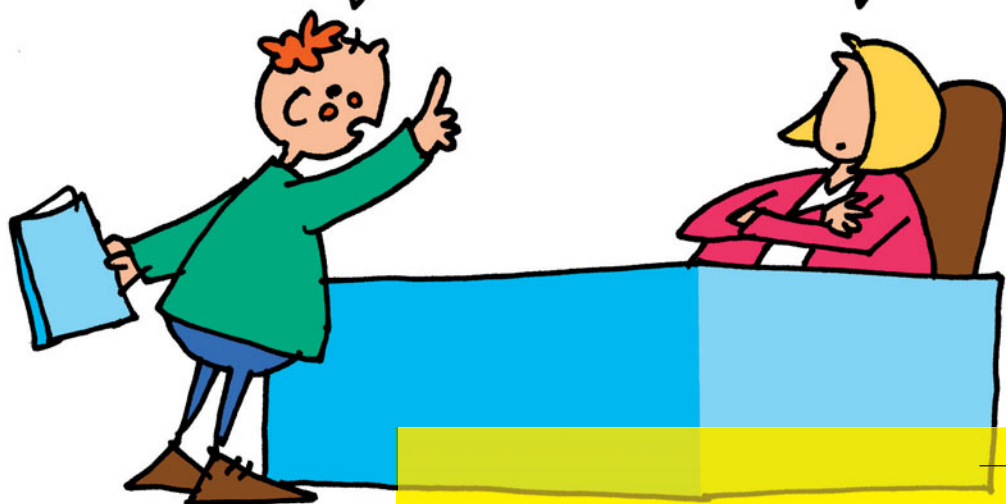

IK BEN JONG EN
OP DE TOEKOMST
VOORBEREID

JA, MAAR BEN JE
OOK STAGEKLAAR?

SERIE

Persoonlijke ontwikkeling
en professionaliteit

Match!

van schoolbank naar
stage in drie stappen

Noortje van Glabbeek

Eerste druk

Noordhoff Uitgevers

MATCH!

MATCH!

Van schoolbank naar stage in drie stappen

Noortje van Glabbeek

Eerste druk

Noordhoff Uitgevers Groningen/Houten

Ontwerp omslag: G2K Designers, Groningen
Omslagillustratie: iStock
Cartoons: Auke Herrema, Delft

Eventuele op- en aanmerkingen over deze of andere uitgaven kunt u richten aan:
Noordhoff Uitgevers bv, Afdeling Hoger Onderwijs, Antwoordnummer 13, 9700 VB
Groningen, e-mail: info@noordhoff.nl

0 1 2 3 4 5 / 14 13 12 11 10

© 2010 Noordhoff Uitgevers bv Groningen/Houten, The Netherlands.

Behoudens de in of krachtens de Auteurswet van 1912 gestelde uitzonderingen mag niets uit deze uitgave worden verveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand of openbaar gemaakt, in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch, door fotokopieën, opnamen of enige andere manier, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever. Voor zover het maken van reprografische verveelvoudigingen uit deze uitgave is toegestaan op grond van artikel 16h Auteurswet 1912 dient men de daarvoor verschuldigde vergoedingen te voldoen aan Stichting Reprorecht (postbus 3060, 2130 KB Hoofddorp, www.cedar.nl/reprorecht). Voor het overnemen van gedeelte(n) uit deze uitgave in bloemlezingen, readers en andere compilatiewerken (artikel 16 Auteurswet 1912) kan men zich wenden tot Stichting PRO (Stichting Publicatie- en Reproductierechten Organisatie, postbus 3060, 2130 KB Hoofddorp, www.cedar.nl/pro).

All rights reserved. No part of this publication may be reproduced, stored in a retrieval system, or transmitted, in any form or by any means, electronic, mechanical, photocopying, recording, or otherwise, without the prior written permission of the publisher.

ISBN (ebook) 978-90-01-84785-2
ISBN 978-90-01-78885-8
NUR 809

Woord vooraf

Met een afgeronde hbo- of universitaire opleiding op zak maak je over het algemeen meer kans op een voorspoedige carrière. Een titel is echter niet het enige dat je nodig hebt om je loopbaan te beginnen. Veel bedrijven voeren namelijk geen gesprekken met studenten die geen ervaring hebben opgedaan in stages, projectwerk of bijbanen. Uit onderzoek blijkt namelijk dat er een verband bestaat tussen stage-ervaringen en de prestatie in de eerste vijf jaar van het werkzame leven. Er is opvallend genoeg geen enkel verband gevonden tussen hoge cijfers in de opleiding en de prestatie in de eerste vijf jaar. Sollicitanten – ook stagiairs – moeten niet alleen voldoende kennis hebben, maar de combinatie aan kennis, vaardigheden en persoonlijke eigenschappen kunnen toepassen om aan hen voorgeschotelde probleemsituaties adequaat op te lossen. Het stageverlenende bedrijf of je toekomstige werkgever is je klant. Hij neemt je in dienst als hij gelooft dat je voor hem van nut kunt zijn. Om je klant hiervan te overtuigen, zul je precies moeten weten wat je hem te bieden hebt. Je moet daarom weten welke competenties je bezit en je moet aantoonbaar competentier zijn dan je 'concurrenten'. Kortom: een passende stageplaats is van groot belang voor een goede start van je carrière. *MATCH!* is bedoeld voor studenten in het hoger onderwijs die op stage gaan en een bij hun capaciteiten, mogelijkheden en wensen passende stage- of afstudeerplaats zoeken. Het boek helpt je bij het op systematische wijze vinden ervan. Dit proces verloopt in drie stappen. In de eerste stap oriënteer je je op jezelf en de arbeidsmarkt en ontdek je wat jij een organisatie te bieden hebt en wat een organisatie van jou vraagt. In de tweede stap verwerf je door sollicitatie een stageplaats en een stageopdracht. In de derde en laatste stap bereid je je op je stage voor. Je stelt vast wat je precies gaat doen, aan welke competenties je gaat werken en wat je individuele leerdoelen zijn. Deze stap mondt uit in een stageplan, waarin je zo precies mogelijk beschrijft wat je gaat *doen*, en een persoonlijk ontwikkelingsplan (POP), waarin je zo precies mogelijk beschrijft wat je gaat *leren*.

Elke stap bevat een aantal opdrachten die je helpen je doelen te bereiken. Het boek is ook geschikt voor zelfstudie. Hoewel er over het algemeen veel studenten zijn die nog niet precies weten welke richting ze op willen, zijn er ook altijd studenten die precies weten wat ze willen en zelfs al vroegtijdig een stageplaats hebben gevonden. Voor hen zijn vanzelfsprekend niet alle opdrachten even relevant. Het materiaal biedt echter de mogelijkheid een selectie te maken uit de opdrachten en voor deze studenten een maatwerktraject te maken.

Oudelande, september 2009
Noortje van Glabbeek

Inhoud

Inleiding 9

Deel 1 Oriëntatie op de opdracht 12

1 POP en portfolio 15

2 Briefing opdracht MATCH! 19

Deel 2 De stappen 22

3 Stap 1 Oriëntatie 25

3.1 Oriëntatie op de functie 28

3.2 Oriëntatie op de eigen kwalificaties 32

3.3 Oriëntatie op de arbeidsmarkt 38

3.4 Sollicitatieklaar 47

Samenvatting 49

4 Stap 2 Verwerving 51

4.1 Curriculum vitae 52

4.2 Sollicitatiebrief 56

4.3 Sollicitatiegesprek 65

4.4 Bedrijfsklaar 77

Samenvatting 78

5 Stap 3 Voorbereiding 79

5.1 Stageplan 80

5.2 Stagebegeleider(s) 84

5.3 Stageklaar 86

Samenvatting 89

Bronnen 91

Bijlagen 93

1 Paraafjesformulier 93

2 Methode voor het opstellen van zelfanalyse, SWOT en cv 94

3 Functieanalyseformulier 99

4 Standaardvragen bij een sollicitatiegesprek 101

5 START-formulier 103

Over de auteur 104

Register 105

Inleiding

Op een dag ben je geen student meer, maar noemen ze je watermanager, leraar, verpleegkundige, constructeur, programmeur, architect, systeemontwikkelaar, ontwerper enzovoort. Voor het echter zover is ga je op stage en moet je bedenken wat je daarna gaat doen. Je weet inmiddels min of meer waar je belangstelling naar uitgaat. Daarom moet je nu al beginnen met je te oriënteren op de arbeidsmarkt.

Om de oriëntatie op je latere functie zo efficiënt mogelijk te laten verlopen, is het nodig dat je een aantal acties onderneemt die leiden tot een stageplaats die bij jouw persoonlijkheid, wensen, capaciteiten en mogelijkheden – bij jouw competenties dus – past.

Om te kunnen bepalen wat je tijdens je stage wilt leren is enige zelfkennis nodig. Je zult immers moeten weten wat je al weet en kunt en wat je nog moet weten en kunnen om naar behoren te kunnen functioneren. Dan pas kun je een strategie kiezen waarmee je de nog ontbrekende kennis en vaardigheden gaat verwerven. Deze planmatige ontwikkeling van je persoonlijke competenties, wordt competentie management genoemd.

Het leuke van een stage is dat je jezelf als werkende in je beroepenveld meemaakt. Je kunt op deze manier beslissen of dit echt de goede beroepskeuze voor jou is, ervaren wat werken inhoudt en ontdekken waar je sterke en zwakke kanten liggen en waardoor je gemotiveerd wordt. Je ontwikkelt een eigen werkstijl, je bouwt contacten op met collega's, klanten en andere relevante personen en breidt daardoor je netwerk uit. Daarnaast ervaar je in hoeverre je je kunt concentreren op een opdracht in een praktijksituatie en of je wel of niet gevoelig bent voor tijdsdruk. Je staat als het ware stil bij wat je op welke manier doet: je reflecteert. Je stelt je daartoe de vragen: Hoe is het gegaan? Wat heb ik ervan geleerd? Heb ik mijn leerdoelen gehaald? Dit vereist wel enige voorbereiding en planning. Wacht met het plannen van je carrière dan ook niet tot het eind van je studie. Als je eenmaal in de afstudeerfase bent beland is het rijkelijk laat om de lijnen nog uit te gaan zetten. Begin daarom nu al met te ontdekken wat je belangrijk vindt, welke kant je op wilt en waar je sterke en waar je zwakke kanten liggen. Pas dan kun je ook profiteren van hetgeen je opleiding je te bieden heeft. Het lijkt een fikse inspanning, en dat is het ook. Maar als je eenmaal bent afgestudeerd, zul je blij zijn dat je dit gedaan hebt. Je kunt er in je gehele loopbaan op verder bouwen.

Dit boek speelt hierop in. Het berust op drie principes (figuur 1):

- *regisseren*
- *navigeren*
- *reflecteren*.

Verwerving van de stageplaats

De verwerving van de stageplaats en de stageopdracht en de voorbereiding op de stage verlopen gefaseerd. In de eerste stap oriënteer je je op jezelf en de arbeidsmarkt en ontdek je welke branche bij jou past, wat jij een organisatie te bieden hebt en wat een organisatie van jou vraagt. In de tweede stap

Figuur 1 Basisprincipes voor het verwerven van een stageplaats

Regisseren

Om je op je stage en toekomstige functie voor te bereiden, moet je ermee beginnen je te realiseren dat jij degene bent die aan de touwtjes trekt. Dat betekent dat je weet wie je bent, wat je kunt, wat je weet en wat je wilt. En dat jij ook degene bent die het beste kan beoordelen hoe je het vinden van een passende stageplaats, afstudeerplaats of baan het beste kunt bereiken.

Navigeren

Het stageverlenende bedrijf of je toekomstige werkgever is je klant. Hij neemt je in dienst als hij gelooft dat je voor hem van nut kunt zijn. Om je klant hiervan te overtuigen, zul je precies moeten weten wat je hem te bieden hebt. Met andere woorden: welke competenties je bezit. Je geeft daarom antwoorden op de vragen: wie ben ik? Wat kan ik? Wat wil ik?

Reflecteren

De kunst is om jezelf de juiste vragen te stellen. Je kunt daarbij denken aan je manier van studeren, je motivatie, je planning, je sterke en zwakke kanten en de richting waarin je je wilt ontwikkelen. Op grond van deze reflecties kun je beargumenteerde keuzes maken voor stages en afstudeerrichtingen en opdrachten die bij jouw wensen, capaciteiten en mogelijkheden passen. In je persoonlijk ontwikkelingsplan (POP) leg je vast wat je wilt. Je geeft aan waaraan je precies gaat werken en wanneer, hoe en met wie. Bovendien beantwoord je daarin de vragen wat je gelukt is en wat (nog) niet en je probeert dit te verklaren.

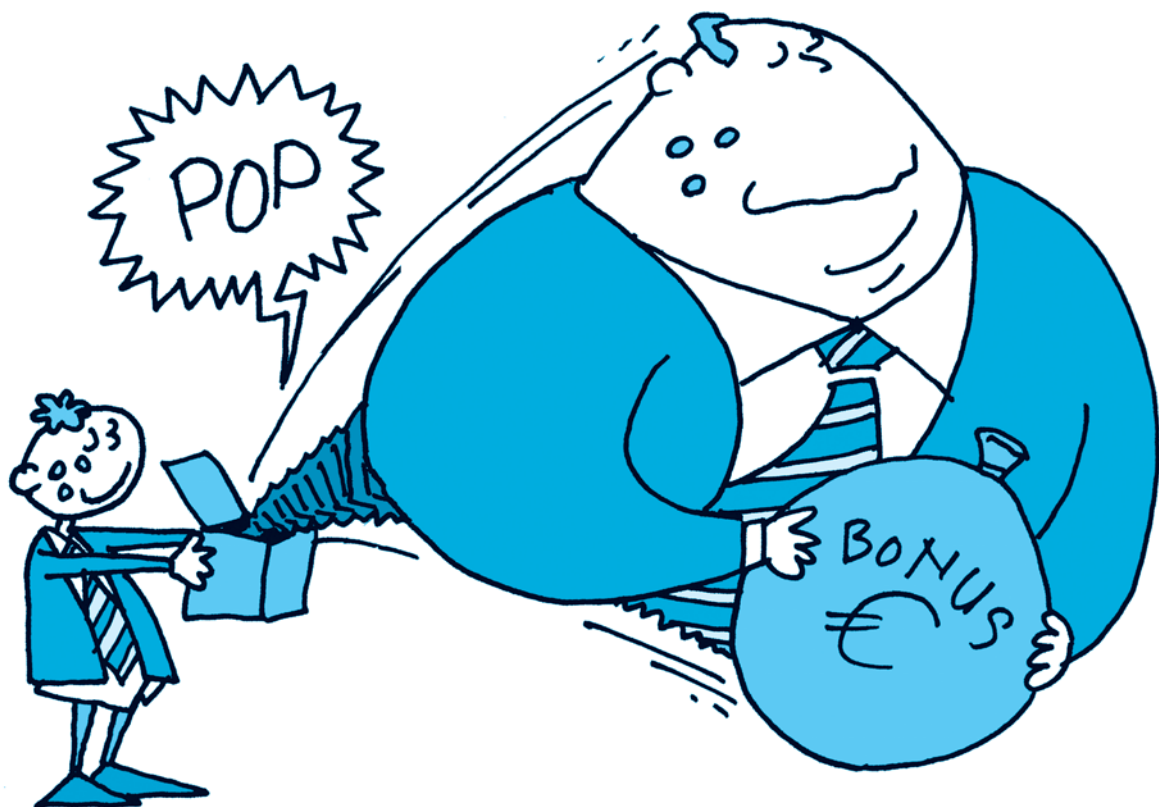
verwerf je door sollicitatie een stageplaats en een stageopdracht. In de derde en laatste stap oriënteer je je op je stageplaats en je stageopdracht. Je stelt vast wat je precies gaat doen, aan welke competenties je gaat werken en wat je individuele leerdoelen zijn. Deze stap mondt uit in een stageplan of plan van aanpak, waarin je zo precies mogelijk beschrijft wat je gaat *doen*, en een persoonlijk ontwikkelingsplan (POP), waarin je zo precies mogelijk beschrijft wat je gaat *leren*. Tijdens en na de stage beoordeel je jezelf op grond van de door jou vooraf geformuleerde te verwerven competenties en leerdoelen. Je stage-docent en stageverlener beoordelen je op de volgende aspecten:

- 1 je functioneren als werknemer en collega;
- 2 de kwaliteit van het door jou geleverde werk en het product;
- 3 je werkhouding en mentaliteit;
- 4 de inhoud en het niveau van de reflectie.

Oriëntatie op de opdracht

1

- 1 POP en portfolio**
- 2 Briefing opdracht MATCH!**

POP, PERSOONLIJK ONTWIKKELINGSPLAN

Hoe prettig is het als je na je afstuderen bij een sollicitatie kunt zeggen dat je ten minste een half jaar of langer relevante werkervaring hebt opgedaan. Hiermee steek je meteen uit boven al die andere sollicitanten die hun opleiding net hebben afgerond. Het is dan ook van belang dat je een stage zoekt die past bij je carrière. Dit boek helpt je hierbij. Je gaat stapsgewijs aan de slag om een stageplaats te vinden die past bij jouw wensen, capaciteiten en mogelijkheden. Je houdt je ontwikkeling bij in een portfolio en je maakt voor elke stap een persoonlijk ontwikkelingsplan (POP).

1

POP en portfolio

Je bent inmiddels al enige tijd bezig met je opleiding. Dat betekent dat je je al enkele competenties hebt eigen gemaakt. Tijdens het proces van startend student naar competent beroepsbeoefenaar word je begeleid door docenten van je opleiding en je studieloopbaancoach. Hierdoor krijg je niet alleen zicht op je opleiding, maar ook op het beroep waarvoor je wordt opgeleid, en op jezelf. Je groei van startend student naar competent beroepsbeoefenaar maak je zichtbaar in je portfolio. Het portfolio is een document dat je gedurende je gehele opleiding bijhoudt. Je bewaart er het bewijsmateriaal in waarmee je aantoont dat je de benodigde competenties hebt verworven.

Het portfolio is een weergave van wie je bent en welke ontwikkeling je hebt doorgemaakt. Het is een overkoepelend document dat over het algemeen in ieder geval de volgende documenten bevat:

Portfolio

Curriculum vitae

Reflectieverslag

- 1 *Curriculum vitae* (cv). Dit bevat achtergrondinformatie over jouw opleidingen, ervaringen, kwaliteiten, interesses, leerstijl, hobby's enzovoort.
- 2 *Reflectieverslagen*. Reflecteren is een vaardigheid waarbij je enigszins abstract moet kunnen denken. Het is een cyclische manier van leren. Reflectie is gericht op je eigen gedrag (wat deed je?) in een bepaalde situatie. Je kijkt terug en vraagt je af wat je dacht, voelde, deed en wilde. Zo kun je erachter komen waarom je deed wat je deed en wat de gevolgen ervan waren. Vervolgens kijk je of het nodig is je gedrag te veranderen. Zo kun je in een nieuwe situatie je gedrag verbeteren. Reflecteren gaat dus verder dan alleen beschrijven van de situatie en wat jij precies deed. Als je reflecteert onderzoek je waarom je op een bepaalde manier reageerde en hoe het anders kan. Reflecteren is al met al een systematische aanpak van je eigen leerproces. Je leert door te doen, je kijkt erop terug en je trekt lering uit je ervaringen met het oog op de toekomst.
- 3 *Persoonlijk ontwikkelingsplan (POP)*. Hierin geef je aan hoe je jezelf wilt gaan ontwikkelen. Je legt vast wat je wilt leren, hoe, waarom, wanneer en met wie.

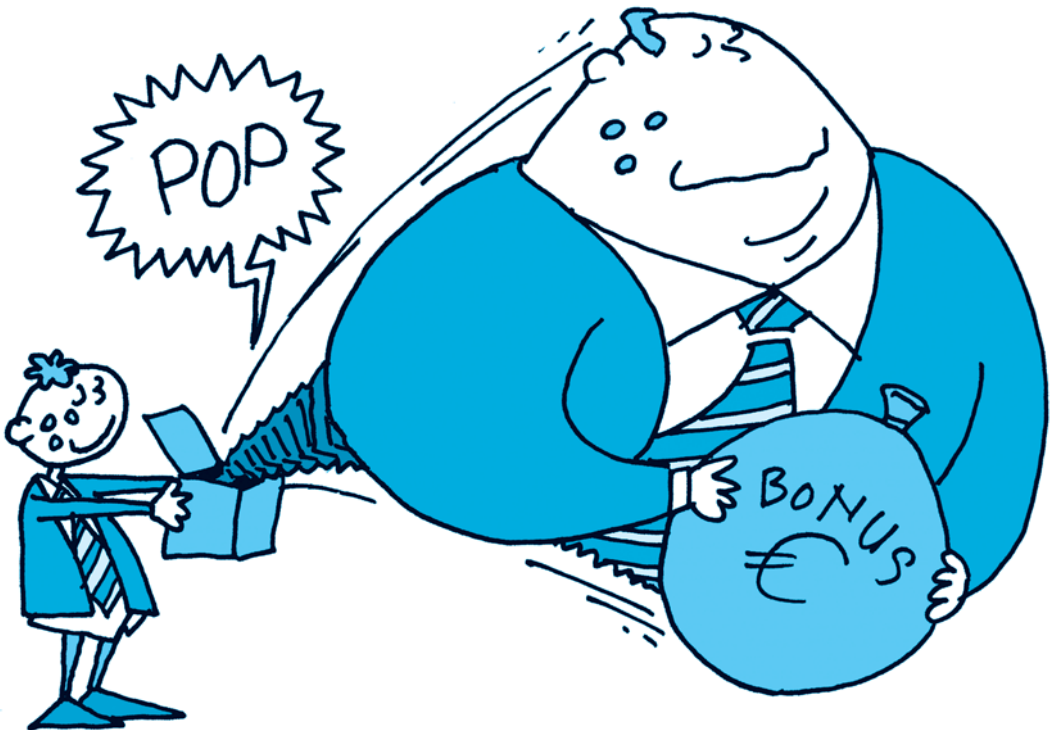
Persoonlijk ontwikkelingsplan

Bewijzen

- 4 *Bewijzen*. Hierbij kan het gaan om zogenoemde harde bewijzen als getuigschriften en diploma's. Maar ook zachte bewijzen kun je erin opnemen. Daarbij kun je denken aan werkstukken, foto's, video's, beoordelingsformulieren, feedback, reflectieverslagen, opdrachten.

In je portfolio reserveer je ook een plaats voor je POP. POP staat voor persoonlijk ontwikkelingsplan of persoonlijk opleidingsplan. Je kunt het zien als een onderbouwd studieplan, waarmee je laat zien dat je je eigen leertraject kunt ontwerpen, managen en toetsbaar maken. Telkens weer probeer je de vragen: 'wie ben ik? Wat kan ik? Wat wil ik? En hoe wil ik dat bereiken?' te

Studieplan

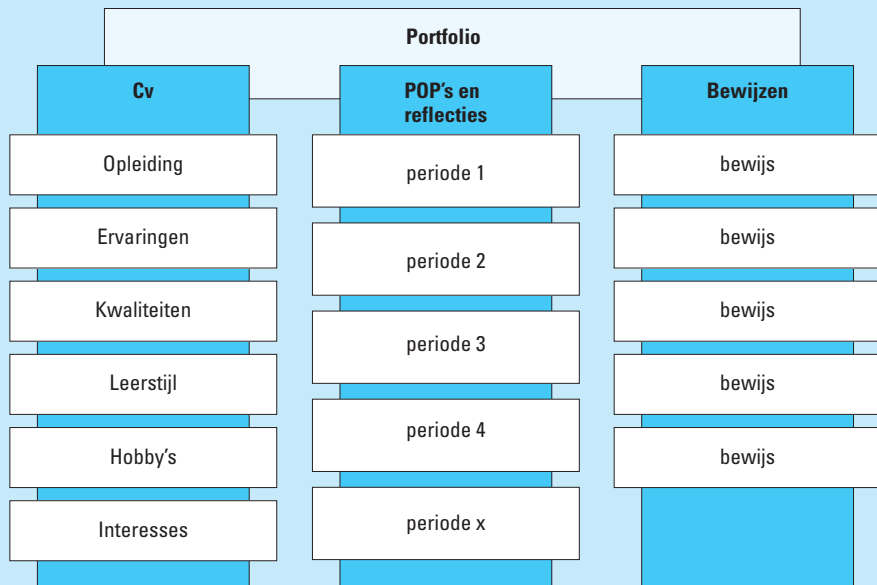

POP, PERSOONLIJK ONTWIKKELINGSPLAN

beantwoorden. In je POP leg je vast welke competenties je nog moet halen, hoe je dat gaat doen en wat ervan wel en niet gelukt is. Je geeft daartoe antwoord op de vragen wat je wilt leren en wat je moet leren, hoe je wilt leren en met wie, waar en wanneer en wat je met het geleerde kunt doen. Bij dit laatste leg je verband met het beroep waarvoor je wordt opgeleid.

Soms maak je een POP voor een langere periode. Bijvoorbeeld voor je propeuse of zelfs voor je hele opleiding. Om je POP enigszins beheersbaar te houden, kun je deze lange periode in stukken hakken, waardoor er een aantal kortere periodes ontstaat. Telkens als er een korte periode is afgelopen toon je – door bewijzen toe te voegen – aan dat je de leerdoelen voor die periode hebt behaald en maak je een nieuw POP voor de volgende periode. Het voorgaande wordt schematisch weergegeven in figuur 1.1.

Figuur 1.1 Inhoud van een portfolio

Bij het opstellen van je POP stel je de volgende vragen centraal:

Nulmeting

- *Waar sta ik?* Om deze vraag te kunnen beantwoorden, voer je een nulmeting uit. Het is in feite een stand van zakenrapportage over jezelf. Je beschrijft je kwaliteiten, je interesses en de competenties die je al beheerst en welke je nog niet beheerst.
- *Wat wil ik en waarom?* Je beschrijft je ambities, je wensen en dat wat je wilt leren.

Studieplan

- *Hoe wil ik dat bereiken?* Hier beschrijf je de weg ernaar toe. Het is een studieplan waarin je aangeeft hoe, wanneer, met wie en met welke hulpmiddelen je je doel denkt te bereiken. Dit plan maak je zo concreet mogelijk. Hierdoor kun je na afloop gemakkelijker beoordelen of het je gelukt is en waar het eventueel is misgegaan.
- *Hoe laat ik zien dat ik mijn doelen bereikt heb?* Je verzamelt bewijzen die je in je portfolio bewaart.

